

Камий Писаро работеше всеки ден из улиците и парковете на Париж, понякога с Якобсен, понякога с други приятели. До селскостопанските райони отвъд Монмартър и близките села стигаше с първия сутрешен влак. Изпитваше увереност, която даваше постоянство на чувствата му.

Гюстав Курбе настояваше той да присъства на ежедното тържество, което организираше в ателието си с музиканти, привлекателни момичета и вино, а веселието продължаваше до зори. Дьолакроа го заведе на опера в “Театр Франсез”, след като бяха анализирали работата на Камий и той му предложи да разшири темите. И въпреки това имаше чувството, че работи съвсем сам.

“Истина е, че приятелството може да освободи един мъж също както самотата го притиска като стените на затвор - разсъждаваше той. - Просто не мисля, че съм открил младите хора, с които мога да работя.”

Късно един следобед се опита да обясни това на Коро, след като и двамата приключиха със задълженията си за деня. Коро запухтя усърдно с лулата си и изпусна облаци сив дим, който обгърна всичко наоколо, а след това дръпна рязко синята си вълнена шапка, за да разроши гъстата като грива бяла коса. Той винаги беше любезен, обсъждаше целите и проблемите на последните си платна, обикновено наскоро открита долчинка или хълм във Фонтенбло. За разлика от Мелби, Курбе и Дьолакроа не предлагаше гостите да се подкрепят нито с храна, нито с напитки, защото самият той не изпитваше нужда нито да пийне, нито да хапне чак докато дойде време за вечеря.

- Имам предложение - обади се той. - Академия “Сюис”. Не можеш да си представиш колко далече е това от академия. Управлява я стар швейцарец, татко Кребасол, който бил доста популярен модел преди около трийсет години. Ще ти струва само десет франка на месец. И за

тези пари получаваш един разклатен стол, мъж за модел в продължение на три седмици в месеца, а през четвъртата седмица - жена за модел. Татко Кребасол не дава наставления, защото не знае как. Можеш да ходиш, когато пожелаеш.

- Антоан Гюйме ми говореше за “Сюис”.

Коро стана от стола си и обиколи ателието, преплел яките си пръсти на селянин зад гърба.

- Представлява нещо като клуб. Много от най-добрите ни художници са работили там. Дьолакроа, Курбе, Бонингтън, Изабе, включително и един талантлив младеж - Едуар Мане може би още не се познават. Там може и да си намериш приятели от твоето поколение, които имат сходни с твоите идеи. Опитай.

Той откри академията близо до моста “Сен Мишел” на Ке дез Орфевр. Сградата бе позапущана, дори табелата на партера “САБРА - зъболекар на народа”, се нуждаеше от освежаване. Камий се засмя, когато си спомни разказа на Коро за младия художник, който приближил сградата, за да се запише, но чул сърцераздиращ писък отвътре, където зъболекарят Сабра тъкмо вадел кътник с гангрена. - *Mon dieu* - възкликнал младежът и побягнал. - Татко Кребасол измъчва студентите си!

Подобна загуба сполетяла и зъболекаря Сабра, когато един пациент се изкачил по непочистените стълби към горния етаж и се натъкнал на гол модел.

Камий се озова в просторна, семпла прашна стая с трийсетина мъже, насядали на високи столове, със скици в ръце. Мъжът модел се беше разположил на грубо скована платформа. По голите стени нямаше скици и недовършени маслени платна, и не личеше някога да е поддредана изложба. Нямаше по-възрастни студенти, които се наричат *massier* и се грижат за ателието. Там бе само татко Сюис, застанал пред малка ниша, в която спеше

и ядеше оскъдния си обяд. Ниското му набито тяло се бе наляло, особено отпред около корема и той прикриваше формите си под кафяво монашеско расо. Лицето му бе прорязано от бръчки и подпухнало, главата му, кръгла като глобус, сякаш се бе търкулнала по някой склон или скалист хълм.

- Татко Сюис? Аз съм Камий Писаро. Изпраща ме Коро. Искам да се запиша.

Мъжът вдигна поглед от книгата си и изръмжа:

- Пет франка до първо число на месеца. Десет франка за следващия месец. Седмица гратис, ако сте в голямо затруднение. След това отстъпвате място за друг, който може да плаща. Само не подпалвайте сградата. Отваря в шест сутрин. Затваря в десет вечер.

За Камий академията се оказа чудесно убежище. Антоан Гюйме го приветства. Той работеше тук, когато времето беше лошо, вечер и в следобедите, когато не откриваше мотив, който да накара сърцето му да трепне. Камий предположи, че повечето от останалите наематели, защото те се смятаха за такива, бяха на възраст от шестнайсет до двайсет и пет годишни. Той беше най-възрастният в групата - на двайсет и девет. Това не го притесни; за човек на изкуството възрастта е това, което е на платното. Това, което го изненада, бе, че неколцина в просторната празна зала наистина рисуваха модела. Всеки ден, всяка вечер, когато той пристигаше и заемаше някой празен стол, забелязваше, че повечето са пейзажисти. Настъпваше оживление, когато виден представител на изящните изкуства печелеше или медал, или поръчка да изрисува някоя църква, библиотека или кметство.

- Погребални венци! - ръмжеше някой от тях.

- Поклон пред мъртвите - провикваше се друг.

Преди за изтече седмицата, се спрятели с деветнайсетгодишен младеж, който му протегна ръка по

момчешки небрежно, когато Камий се отпусна тежко на стола до него.

- *Salut!* Аз съм Клод Моне от Хавър. Прехранвах се, като рисувах карикатури на пристанището у дома. Имах невероятен учител, Буден, работеше на крайбрежието на Нормандия. Рисуваше морето и пейзажи от природата; всичко при него беше светлина и въздух. Имаше магазин за рамки и така си изкарваше прехраната. Научи ме на много неща. Той е една от причините да дойда в Париж, за да стана художник. *Comment vous appelez-vous?*

Камий се представи. Бе завладян от сърдечната непринуденост на Клод Моне, от неговата енергичност. Беше мургав, с едър кокал, среден на ръст. Имаше открито, гладко избръснато лице, гъста черна коса, стигаща почти до раменете. Бе красив, спретнат, с правилни запомнящи се черти, почти свършени. Имаше огромни очи и тънък нос. Носеше поло в синьо и бяло, кафяво сако, леки панталони и вратовръзка, пхната под черна памучна жилетка.

“Той е от хората, които всички забелязват - реши Камий. - В тези дълбоки очи се таят решителност и готовност да следва целите си.”

Клод Моне бе общителен човек; докато работеше, обичаше да разговаря с ниския си напевен глас.

- Наблюдавали ли сте как татко Сюис чете книга? Никога не обръща страниците. А това е същата книга, която държеше, когато пристигнах преди два месеца. Сигурно е все същата от години. Според мен той не може да чете. Просто е начин да ни покаже, че не ни пречи да работим. *Piquant*, нали? Сигурно поне стотина художници са записани при него. Хубавото е, че не идваме по едно и също време. Може ли да видя работата ви? Ето, погледнете моята, ако ви интересува.

- Интересува ме. Иска ми се да видя дали можете да пренесете вашата жизненост и на хартия.

В работата на младежа, повърхностна и недоизпипана, прозираха плам и замах. След като разгледа работата на Камий, Клод Моне измърмори:

- Чух, че учите при Коро. *Bonheur*. Истинско щастие. Моят идол е Добини. Вие знаете ли, че той живее в лодка и рисува Сена и Оаз?

- Лодка ли? - Камий бе изненадан. - Затова значи успява да улови така великолепно бреговете на реката по изгрев и залез. Разглеждал съм внимателно картините му и все се чудех как постига този ефект.

- Един ден и аз ще имам лодка също като Добини - заяви Моне. - Тогава можете да дойдете и да рисувате при мен.

- Да не я претоварим - отвърна със смях Камий, обзет от приятно чувство при този жизнерадостен изблик на младежа. - Предпочитам да рисувам на твърда почва. Чувствам се по-сигурен, когато съм стъпил здраво на земята.

Татко Сюис шумно затвори книгата си и звукът отекна в залата, сигнал, че е време за затваряне. Моне предложи:

- Какво ще кажете за една *biere*. В "Брасри дьо Мартир" има много красиви модели. Флиртувам с тях.

- *D'accord*. За бирата говоря, не за момичетата.